

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Вдовиченко Лариса Юріївна

УДК 338.24:004(043.3/.5)

**ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИН
У СФЕРІ РЕГУЛЯТОРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Спеціальність 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Одеса – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Одеському національному політехнічному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Логвінов Валерій Григорович,
Одеський національний політехнічний університет,
доцент кафедри адміністративного менеджменту
та проблем ринку.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Макарова Маріана Володимирівна,
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі»,
завідувач кафедри документознавства та інформаційної
діяльності в економічних системах;

доктор економічних наук, старший науковий співробітник
Шлафман Наталія Леонідівна,
Інститут проблем ринку та економіко-екологічних
досліджень НАН України,
провідний науковий співробітник відділу розвитку
підприємництва.

Захист відбудеться «29» жовтня 2015 р. о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.052.10 в Одеському національному політехнічному університеті за адресою: 65044, м. Одеса, проспект Шевченка, 1.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Одеського національного політехнічного університету за адресою: 65044, м. Одеса, проспект Шевченка, 1.

Автореферат розісланий «29» вересня 2015 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Г.Б. Свінарьова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Вирішальним фактором економічного розвитку сучасного суспільства є створення такої системи управління національним господарством, яка би за допомогою властивої для держави функції регулювання через налагоджений комплексний механізм інформаційної взаємодії суб'єктів регуляторної діяльності забезпечила ефективне функціонування національної економіки. Формування в умовах запровадження електронного урядування такого механізму сприятиме зменшенню впливу адміністративних чинників та важелів державного регулювання економічних процесів, підвищить результативність і якість регуляторної діяльності в тій частині, яка стосується підготовки, прийняття та реалізації регуляторних актів.

Відсутність комплексного механізму, який сприяв би підвищенню ефективності регуляторного процесу шляхом налагодження інформаційних відносин між суб'єктами регуляторної діяльності та підготовці більш досконалих регуляторних актів, значною мірою впливає не тільки на практичну сторону їх реалізації, а й доволі часто має негативні економічні наслідки.

Пошуку шляхів налагодження інформаційної взаємодії органів державного управління національною економікою в контексті розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування присвячені роботи вітчизняних і зарубіжних фахівців: І. Арістової, А. Бондаренка, Д. Дубова, Дж. Гелбрайта, О. Голобуцького, А. Дракера, І. Жиляєва, П. Клімушіна, Р. Коена, І. Колодюка, О. Кохановської, С. Кулицького, В. Логвінова, М. Макарової, Л. Стрій, А. Тоффлера, Л. Туроу, Ф. Уебстера, Ч. Хенді, О. Шевчука, С.Філіппової.

Дослідженню ролі держави та застосуванню регуляторних механізмів в окремих сферах економіки присвячені наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних вчених: О. Балабенко, О. Баєва, Л. Білозір, А. Бутенка, З. Варналія, В. Гриньова, І. Грузнова, Л. Дідківської, В. Захарченка, Дж.М. Кейнса, І. Колупасової, Я. Котляревського, Т. Кравцової, Л. Мажарової, Д. Рікардо, А. Сміта, В. Скуляка, Н. Шлафман, І. Ясіновської.

Не зважаючи на те, що ці дослідження охоплюють коло чинників, що впливають на забезпечення ефективності здійснення регуляторної діяльності, поза увагою науковців залишається проблема формування в Україні комплексного механізму, який би врахував економіко-управлінські аспекти інформаційної взаємодії суб'єктів регуляторної діяльності.

В результаті чого, вивчення економіко-управлінських аспектів вирішення даної проблеми та розроблення відповідної теоретичної і методичної бази, яка би дала можливість сформувати механізм здійснення регуляторної діяльності в цілому та дозволила б аналізувати інформаційні відносини суб'єктів прийняття регуляторних актів, їх вплив на кінцеві результати регуляторної діяльності держави та управління економікою і національним господарством, досліджені недостатньо.

Означене зумовило вибір теми, формулювання мети, постановку й вирішення основних завдань дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконувалась в рамках тематики науково-дослідних робіт Одеського національного політехнічного університету за темами: «Інформаційні технології, моделі і методи дослідження макро- і мікроекономічних показників при управлінні соціально-економічними суб'єктами» (номер державної реєстрації 0111U006722, 2011-2015 рр.), в якій автором внесено пропозиції і розроблено методичні рекомендації щодо налагодження інформаційної взаємодії суб'єктів регуляторної діяльності в тій частині, яка стосується прийняття регуляторних актів у сфері економіки із застосуванням інформаційної системи електронної взаємодії «Регуляторна діяльність»; «Розробка науково-методологічних засад надання адміністративних послуг в контексті реалізації концепції електронного урядування: регіональний аспект» (номер державної реєстрації 0115U000837, 2015-2016 рр.), де автором запропоновано механізм регулювання інформаційної взаємодії органів державного управління під час надання адміністративних послуг (довідка № 2385/04-06 від 14.05.2015 р.). Окремі положення дисертаційної роботи стали складовою науково-дослідної роботи Одеського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України за темою «Сучасні підходи до використання ресурсного потенціалу регіонального управління» (номер державної реєстрації 0113U001740, 2013 р.), де автором запропоновано механізм здійснення регуляторної діяльності в системі регіонального управління економічними процесами (довідка б/н від 26.11.2013 р.).

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційної роботи є наукове обґрунтування теоретико-методичних засад і розробка прикладних рекомендацій щодо формування комплексного механізму інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності.

Досягнення поставленої мети зумовило розв'язання таких завдань:

- дослідити та удосконалити понятійно-категорійний апарат інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності органів державного управління національним господарством;
- обґрунтувати науковий підхід до організації інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності та вибір системи їх принципів;
- здійснити аналіз міжнародного досвіду застосування інструментів регуляторної діяльності органами державного управління і визначити напрями їх використання в Україні;
- визначити економіко-управлінські чинники, що впливають на інформаційні відносини у сфері регуляторної діяльності;
- розробити систему показників для оцінки стану регуляторної діяльності і результативності органів державного управління національним господарством та аналізу його впливу на діяльність суб'єктів господарювання;
- запропонувати науковий підхід до формування комплексного механізму інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності;
- розробити методичний підхід щодо впровадження інформаційного інструменту реалізації механізму інформаційних відносин у сфері регуляторної

діяльності та окреслити завдання для його подальшого застосування органами державного управління України.

Об'єктом дослідження виступає процес формування та здійснення інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності.

Предметом дослідження є теоретичні та методично-прикладні засади формування комплексного механізму інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності органів державного управління економікою України.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використані такі методи дослідження: аналізу і синтезу, наукової абстракції та логічного узагальнення – для удосконалення понятійно-категорійного апарату інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності; порівняльного аналізу – при узагальненні міжнародного досвіду застосування інструментів регуляторної діяльності органами державного управління; економіко-статистичні, SWOT-аналізу – при визначенні економіко-управлінських чинників, що впливають на інформаційні відносини у сфері регуляторної діяльності, системи показників для оцінки стану регуляторної діяльності органів державного управління національним господарством, принципів інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності; аналітичного моделювання – для розробки механізму інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності; логічний метод – для побудови структури дослідження та узагальнення теоретичних і практичних положень дисертації.

Інформаційну базу дослідження склали: чинне законодавство і нормативні акти України; офіційні матеріали Державної служби статистики України, Державної реєстраційної служби України; інформаційно-аналітичні звіти Державної регуляторної служби України, Державного агентства з питань електронного урядування України; праці вітчизняних та зарубіжних вчених, фахівців-практиків з теорій управління національним господарством; результати власних досліджень.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробленні теоретико-методичних засад та рекомендацій щодо формування комплексного механізму інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності в Україні. Найбільш вагомими науковими результатами, що визначають новизну дослідження, є такі:

вперше:

– запропоновано науковий підхід до формування комплексного механізму інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності, який базується на трьох складових положеннях (науково-методичному, інструментальному та щодо альтернативного відбору), основа яких ґрунтується на системному визначенні і використанні інструментів, принципів, завдань та методів інформаційних відносин у цій сфері, що дозволяє підвищити ефективність регуляторної діяльності органів державного управління на всіх рівнях;

удосконалено:

– понятійно-категорійний апарат інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності за рахунок розширення змісту понять «регуляторна діяльність», «інформаційні відносини у сфері регуляторної діяльності», які, на відміну від існуючих трактувань, надали можливість показати зв'язок між

інформаційною та економічною складовою регуляторного процесу, та введення таких дефініцій як: «суб'єкти регуляторної діяльності», «суб'єкти регулювання», «погоджувальні органи», що дозволило обґрунтувати поняття механізму інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності, в основі якого лежить узгодження економічних інтересів взаємодіючих суб'єктів регуляторної діяльності, та визначити його місце в системі управління національним господарством;

- систему показників оцінки стану регуляторної діяльності шляхом введення показників результативності, застосування яких, поруч з іншими, дозволяє визначити досягнення поставлених регуляторними актами цілей, на підставі аналізу їх дії як результату взаємодії органів державного управління національним господарством та суб'єктів господарювання;

- типологію економіко-управлінських чинників, що впливають на інформаційні відносини у сфері регуляторної діяльності, на основі їх поєднання за функціональними ознаками у три групи (доступності і відкритості регуляторної діяльності; взаємодії суб'єктів регуляторної діяльності; ефективності і результативності регуляторних актів), відміною ознакою яких є контроль стану регуляторного процесу за рахунок розробки структурно-логічної моделі його удосконалення, яка, на відміну від існуючої, ґрунтується на нерозривності сукупності етапів регуляторної діяльності та обернених зв'язках суб'єктів її здійснення;

дістало подальшого розвитку:

- систематизацію напрямів використання органами державного управління інструментів регуляторної діяльності, що застосовуються у країнах світу, яка, на відміну від відомих, обумовлює можливість їх розширення за рахунок застосування принципу «єдиного вікна» з використанням ІТ-засобів і веб-порталів в умовах вітчизняної практики управління національним господарством;

- обґрунтування наукового підходу до організації інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності шляхом регламентації взаємодії між суб'єктами такої діяльності та системи принципів інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності, яка, на відміну від загальновідомих, розширена за рахунок принципів: доступності, консолідації, забезпечення достовірності і технологічної єдності інформації та її гармонізації, завдяки чому створено передумови для підвищення ефективності, результативності і цілеспрямованості регуляторної діяльності;

- методичний підхід до застосування інформаційно-комунікаційних технологій у якості інструменту реалізації механізму інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності шляхом запровадження інформаційної системи електронної взаємодії «Регуляторна діяльність», який відрізняється тим, що забезпечує взаємодію усіх суб'єктів регуляторної діяльності та інформаційний супровід регуляторних актів на етапах їх підготовки, прийняття, відстеження результативності та перегляду.

Практичне значення одержаних результатів полягає в застосуванні наукових положень та висновків дисертації у практичній діяльності органів державного управління при здійсненні в Україні регуляторної діяльності з метою

підвищення її ефективності, а також неурядовими організаціями – при застосуванні громадського контролю за регуляторною діяльністю органів державного управління.

Основні результати дисертаційної роботи використані в діяльності Департаменту розвитку бізнес-клімату Міністерства економічного розвитку і торгівлі України при розробці практичних заходів щодо реалізації державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності (довідка № 3624-07/10594-09 від 01.04.2015 р.). Пропозиції щодо пріоритетів розвитку інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності використані в роботі відділу державних адміністраторів та забезпечення їх діяльності Миколаївської облдержадміністрації (довідка № 45/01-24/70 від 31.03.2015 р.). Рекомендації щодо критеріїв оцінки регуляторного впливу на якість інформаційної взаємодії органів державної влади під час надання адміністративних послуг взяті до використання Управлінням надання адміністративних послуг Одеської міської ради (довідка № 01-30/201 від 02.04.2015 р.).

Основні науково-теоретичні положення дисертації впроваджено в навчальний процес Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова під час викладання дисциплін «Основи економічної теорії», «Політична економія», «Історія економіки та економічної думки» для підготовки бакалаврів з економічних та неекономічних спеціальностей (довідка № 66-11/1220 від 01.04.2015 р.), Миколаївського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій під час викладання курсу лекцій «Основні питання реалізації положень Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» (довідка № 503/02/14/13 від 11.12.2013 р.) та ТОВ «Центр підтримки бізнесу» при викладанні для підприємців та громадян м. Миколаєва курсу лекцій «Юридичні аспекти підприємницької діяльності» (довідка № 2 від 03.01.2014 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до формування комплексного механізму інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності. Всі наукові результати, викладені в дисертації, одержано автором особисто. З наукових публікацій, що видані у співавторстві, у роботі використано лише ті ідеї і положення, що складають його індивідуальний внесок, який зазначений в авторефераті у переліку публікацій за темою дисертації.

Апробація результатів дисертації. Основні дисертаційні положення апробовано на 10 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, а саме: підсумковій науково-практичній конференції за міжнародною участю «Сучасна регіональна політика: освіта, наука, практика» (м. Одеса, 2011 р.), 2-му Кіровоградському соціально-економічному форумі «Інформаційне суспільство і влада» (м. Кіровоград, 2013 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції за міжнародною участю «Модернізація державного управління та європейська інтеграція України» (м. Київ, 2013 р.), Всеукраїнській підсумковій науково-практичній конференції за міжнародною участю «Актуальні проблеми та перспективи розвитку публічного управління»

(м. Одеса, 2013 р.), Міжнародному науковому конгресі «Інформаційне суспільство в Україні» (м. Київ, 2013 р.), VII-й Міжнародній науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Сучасні проблеми управління: виклики інформаційної епохи» (м. Київ, 2013 р.), The International Scientific and Practical Congress of Economists and Lawyers «The genesis of genius» (Швейцарія, м. Женева, 2014 р.), VI-й Міжнародній науково-практичній конференції «Права і свободи людини і громадянина: актуальні проблеми науки і практики» (Росія, м. Орел, 2014 р.), Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Теоретичні та організаційно-методичні засади надання електронних послуг в системі е-урядування» (м. Одеса, 2014 р.), International scientific congress «Factors of legal progress. Science and practice» (Швейцарія, м. Базель, 2014 р.).

Публікації. За результатами проведеного дослідження опубліковано 21 наукову працю, з яких: 6 статей у наукових фахових виданнях України, у т.ч. 4 статті у виданнях, що включені в міжнародні наукометричні бази; 1 стаття у електронному науковому іноземному періодичному виданні; 4 статті, які додатково відображають наукові результати дисертації у інших виданнях України; 10 доповідей і тез доповідей на науково-практичних конференціях. Загальний обсяг публікацій складає 8,77 д.а., з них автору належить особисто 8,31 д.а.

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 215 найменувань – на 26 сторінках, 11 додатків – на 60 сторінках. Повний обсяг дисертації – 279 сторінок, з них 180 сторінок основного тексту. Робота містить 32 таблиці, з яких 8 займають повні сторінки, 14 рисунків, з яких 5 займають повні сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі дисертації обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи; розкрито її зв'язок з науковими темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; охарактеризовано наукову новизну одержаних результатів, їх практичне значення; наведено дані щодо апробації результатів дослідження і публікацій, структури та обсягу дисертації.

У першому розділі – «Теоретичні основи регуляторної діяльності в системі управління національним господарством» – досліджено теоретичне підґрунтя регуляторної діяльності як складової системи управління національним господарством та категорійний апарат інформаційних відносин суб'єктів, що виникають у сфері такої діяльності. Визначено їх зміст та основні задачі щодо побудови механізму інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності. Узагальнено міжнародний досвід застосування органами державного управління інструментів регуляторної діяльності та з'ясовано можливості їх використання в Україні.

Розкрито місце механізму інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності в системі державного управління національною економікою, зокрема у регуляторному процесі, яке вказує на його ключову роль в забезпеченні підвищення ефективності регуляторної діяльності, спрямованої на прийняття

необхідних для національного господарства, економіки країни і суспільства у цілому досконалих регуляторних актів, направлених, перш за все, на соціально-економічний розвиток країни, а не на адміністративний тиск.

Систематизовано основні теоретичні підходи щодо сутнісного змісту поняття «механізм інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності» за такими напрямками: «регуляторна діяльність»; «інформаційні відносини у сфері регуляторної діяльності». Системний підхід дав можливість сформулювати авторське визначення механізму інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності (МІВСРД) як сукупності організаційних, економічних, правових і інформаційних засобів цілеспрямованого державного впливу на національну економіку, що забезпечують узгодження економічних інтересів взаємодіючих суб'єктів регуляторної діяльності.

Уточнено трактування поняття «регуляторна діяльність», що ґрунтується на його розумінні як функції державного управління національною економікою та розглядається як діяльність, спрямована на підготовку, прийняття, відстеження результативності та перегляд регуляторних актів, що здійснюється суб'єктами регуляторної діяльності – регуляторними органами, розробниками регуляторних актів, суб'єктами регулювання та погоджувальними органами в межах чинного законодавства України. В зв'язку з цим у регуляторній діяльності органів державного управління та інших суб'єктів цього процесу запропоновано використання нових дефініцій: «суб'єкти регуляторної діяльності», «суб'єкти регулювання» та «погоджувальні органи», які дозволяють більш чітко окреслити та налагодити інформаційну взаємодію між ними, що у цілому сприятиме підвищенню ефективності впливу регуляторних актів на економічну діяльність суб'єктів господарювання.

Встановлено, що чинним законодавством та науковцями закріплено лише компетенцію суб'єктів регуляторної діяльності і не регламентовано їх взаємодію та взаємовідносини з метою досягнення оптимального балансу економічних інтересів усіх суб'єктів такої діяльності та ефективного і результативного врегулювання регуляторними актами господарських сфер національної економіки.

Наукова дискусія щодо результативності дії регуляторних актів досі триває в напрямку його змістовності в системі управління національним господарством. Результативність регуляторного акту слід розглядати як комплексну з позицій різних економічних суб'єктів (органів державного управління та суб'єктів регулювання – суб'єктів господарювання та громадян) оцінку стану впровадження цього акта та досягнення ним цілей, задекларованих органами державного управління при його прийнятті.

За цих умов доведено необхідність застосування до МІВСРД таких класифікаційних ознак: «за об'єктом управління» в залежності від ролі суб'єктів у регуляторному процесі (органи державного управління, відповідальні за здійснення регуляторної діяльності; органи державного управління, що контролюють здійснення регуляторної діяльності; суб'єкти регулювання, що приймають участь у здійсненні та контролі регуляторного процесу) й «за важелями та інструментами» (економічні; правові; організаційні; інформаційні).

Обґрунтовано, що на сучасному етапі економічного розвитку та реалізації державної політики у сфері формування інформаційного суспільства в Україні внаслідок проведення порівняльного аналізу вітчизняних та зарубіжних інструментів здійснення регуляторної діяльності (табл. 1) основна увага у регуляторному процесі повинна зосереджуватися на створенні цілісної системи розвитку інформаційних відносин суб'єктів регуляторної діяльності.

Таблиця 1 – Порівняльний аналіз застосування в Україні регуляторних інструментів країн Європейського Союзу, Американського континенту та Південно-Східної Азії

Інструменти здійснення регуляторної політики/регуляторної діяльності в країнах Європейського Союзу, Американського континенту та Південно-Східної Азії	Присутність (+), відсутність (-) в Україні
1. Якісний та кількісний аналіз або оцінка регуляторного впливу	+/- (кількісні показники визначено, якісні – на розсуд регуляторних органів або інших розробників регуляторних актів)
2. Методологія збору та обробки даних для аналізу або оцінки регуляторного впливу	+/- (кількісні показники визначено, якісні – на розсуд регуляторних органів або інших розробників регуляторних актів)
3. Аналіз наслідків впроваджених регулювань	+/- (кількісні показники визначено, якісні – на розсуд регуляторних органів або інших розробників регуляторних актів)
4. Забезпечення прозорості регуляторного процесу (неформальні консультації, розповсюдження регуляторних пропозицій, оприлюднення та коментування, громадські слухання, використання експертних консультативних органів)	+ (оприлюднення – обов'язкове, інші інструменти – на розсуд регуляторних органів або інших розробників регуляторних актів)
5. Надання інформації щодо регуляторної діяльності на електронній основі (принцип «єдиного вікна» з використанням ІТ-засобів і веб-порталів)	-
6. Регуляторні інститути	+ (на центральному рівні – уповноважений орган: Державна регуляторна служба України)

Тому *робочою гіпотезою роботи* є таке припущення: формування механізму інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності, що полягає у створенні комплексу заходів організаційного, економічного та нормативного характеру, підвищуватиме результативність регуляторного процесу.

У другому розділі – *«Стан та проблеми інформаційних відносин суб'єктів регуляторної діяльності на сучасному етапі економічного розвитку України»* – оцінено стан та проблеми інформаційних відносин суб'єктів

регуляторної діяльності, досліджено принципи інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності.

При вивченні проблем управління національним господарством можна виділити два аспекти: один пов'язаний з регуляторною функцією держави, інший – з дією інформатизації на саму систему державного управління і економіку країни, їх зміною у процесі становлення інформаційного суспільства. Це призводить до переосмислення значення інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності та ролі їхнього механізму у налагодженні взаємодії органів державного управління з усіма зацікавленими сторонами (стейкхолдерами) у прийнятті дієвих та результативних регуляторних актів.

Встановлено, що для інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності характерні дві групи відносин, які регламентують діяльність усіх її суб'єктів. По-перше, – це «управлінські відносини», для яких характерне виконання законодавчо певних владних повноважень. Це ті відносини, які виникають у зв'язку з порядком прийняття регуляторного акта, тобто у зв'язку з організацією процесу його прийняття в органі державного управління і мають місце в управлінській дії щодо планування, регулювання, координації та контролю економічних процесів. По-друге, – це «економічні відносини», які, не зважаючи на те, що не виникають у регуляторній діяльності, є результатом такої діяльності.

Проведений моніторинг стану регуляторної діяльності в Україні у 2004-2014 рр. встановив економіко-управлінські чинники інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності та виявив основні недоліки і проблемні питання, що виникають при реалізації органами державного управління цих чинників на практиці (табл. 2).

У процесі дослідження доведено, що на нинішньому етапі економічного розвитку України регулювання державою сфер господарської діяльності має полягати не в скасуванні існуючих нормативно-правових актів з питань підприємництва та прийнятті нового пакету документів, а в ефективному врегулюванні інформаційних відносин суб'єктів регуляторної діяльності з удосконаленням існуючої в Україні структурно-логічної моделі регуляторного процесу та введенням показників результативності, що оцінюють стан регуляторної діяльності (табл. 3).

Зроблений висновок дає підстави стверджувати: наразі відсутній зрозумілий для всіх суб'єктів процес проведення регуляторної діяльності, направленої на вирішення у державі соціально-економічних проблем певної адміністративно-територіальної одиниці. Головною причиною існування такої системи здійснення регуляторної діяльності, яка нормативно забезпечує цей процес, але повністю не створює базу для консенсусу економічних інтересів суб'єктів регуляторної діяльності, є відсутність системного підходу до координації регуляторного процесу всіма суб'єктами і його регламентації за допомогою МІВСРД.

Обґрунтовано систему принципів інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності, на яких повинен формуватися МІВСРД: доступність інформації; консолідація інформації; забезпечення достовірності, збереження та

захисту інформації; технологічна єдність інформації; гармонізація оприлюдненої інформації.

Таблиця 2 – Економіко-управлінські чинники інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності

Економіко-управлінські чинники інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності	Основні недоліки і проблемні питання інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності
1. Доступність і відкритість регуляторної діяльності	Недосконалість механізму доступу суб'єктів регулювання, що не є розробниками регуляторних актів, до планів діяльності з підготовки цих проектів; повідомлень про оприлюднення проектів регуляторних актів, аналізів їх регуляторного впливу, звітів про відстеження результативності регуляторних актів; рішень погоджувальних органів; текстів регуляторних актів на стадії проектів разом з текстами аналізів їх регуляторного впливу; текстів офіційно прийнятих регуляторних актів; реєстрів скасованих регуляторних актів та тих, що потребують внесення змін, через друковані ЗМІ (в зв'язку з обмеженістю обсягу преси) та мережу Інтернет (через недосконалість інформаційного наповнення, постійного оновлення та зручності у користуванні веб-сайтами регуляторних органів або інших розробників регуляторних актів)
2. Взаємодія суб'єктів регуляторної діяльності	а) Відсутність вимог обов'язкового розгляду регуляторними органами проектів регуляторних актів, підготовка яких ініційована суб'єктами регулювання б) Відсутність у суб'єктів регулювання прав на подання зауважень та пропозицій до аналізів регуляторного впливу та звітів про відстеження результативності регуляторних актів, ініційованих регуляторними органами в) Низька імплантація у діяльність регуляторних органів практики проведення консультацій із суб'єктами регулювання, здійснення громадських експертиз запровадження (перегляду норм) державного регулювання різних сфер господарської діяльності г) Відсутність у суб'єктів регулювання права на захист їх інтересів від порушень регуляторними органами з боку уповноваженого органу
3. Ефективність і результативність регуляторних актів	Контроль результативності дії регуляторних актів має формалізований характер та містить деякі статистичні спостереження або лише процес фіксації факту «виконано/не виконано»

Розглянуто у порівнянні з існуючою структурно-логічною моделлю процесу здійснення регуляторної діяльності в Україні модель удосконаленого процесу, у якій запропоновано застосувати етапи та зв'язки, які логічно необхідні, але фактично наразі відсутні. Це такі етапи як: облік регуляторних актів, прийнятих регуляторними органами, щодо яких необхідний контроль реалізації; моніторинг та методологія аналізу результативності регуляторних актів; належний (за конкретними показниками) обсяг інформації щодо впливу регуляторних актів та методологія її збору; контроль ведення обліку регуляторних актів та проведення їх моніторингу регуляторними органами.

І такі зворотні зв'язки як: між суб'єктами регулювання та регуляторними органами; між уповноваженим органом та регуляторними органами центрального рівня; між територіальними органами уповноваженого органу та регуляторними органами регіонального (місцевого) рівня.

Таблиця 3 – Показники, що оцінюють стан та результативність регуляторної діяльності в Україні у 2012-2014 рр.*

Показники	Рік			Приріст (+, -)	
	2012	2013	2014	у 2013р. порівняно з 2012р., %	у 2014р. порівняно з 2013р., %
1. Питома вага відмов уповноваженого органу (Державної регуляторної служби України) щодо розроблених та поданих на погодження проектів регуляторних актів центральними органами виконавчої влади та місцевими органами виконавчої влади у загальній кількості розроблених та поданих центральними та місцевими органами виконавчої влади на погодження до уповноваженого органу проектів регуляторних актів, %	21,9	25,7	7,4	+3,8	-18,3
2. Питома вага кількості запланованих до прийняття регуляторних актів центральними органами виконавчої влади та місцевими органами виконавчої влади у загальній кількості розроблених та поданих центральними та місцевими органами виконавчої влади на погодження до уповноваженого органу проектів регуляторних актів, %	при оптимумі 100			-32,2	+28,4
	78,1	45,9	74,3		
3. Питома вага кількості оприлюдненої інформації у сфері регуляторної діяльності у загальній кількості розроблених та поданих центральними та місцевими органами виконавчої влади на погодження до уповноваженого органу проектів регуляторних актів, %	при оптимумі 100			-4,3	+8,4
	89,9	85,6	94,0		
4. Питома вага кількості регуляторних актів, щодо яких здійснюються заходи з відстеження їх результативності, у загальній кількості розроблених та поданих центральними та місцевими органами виконавчої влади на погодження до уповноваженого органу проектів регуляторних актів, %	при оптимумі 100			-0,2	+13,4
	43,4	43,2	56,6		
* – відсутність детальної інформації щодо наслідків здійснення у 2004-2011рр. регуляторної діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади на офіційному веб-сайті уповноваженого органу не дозволяє узагальнити показники, що оцінюють рівень регуляторної діяльності в Україні у ці періоди					

Розроблено альтернативні варіанти методичного підходу до формування МІВСРД: підвищення вимог щодо виконання чинного регуляторного законодавства; впровадження нової регуляторної культури; розробка інформаційної системи процесу регуляторної діяльності (бази обліку, моніторингу та аналізу регуляторної діяльності). На підставі аналітичних даних, експертних оцінок та SWOT-аналізу зроблено висновок про переваги методичного підходу щодо використання у якості інструменту реалізації МІВСРД інформаційної системи процесу регуляторної діяльності (бази обліку, моніторингу та аналізу регуляторної діяльності), яка й саме буде забезпечувати

не тільки інформаційну взаємодію суб'єктів регуляторної діяльності, а й скорочення часу прийняття за рахунок запровадження її в дію регуляторних актів як консенсусу узгоджених економічних інтересів суб'єктів регуляторної діяльності.

У третьому розділі – *«Складові формування механізму інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності»* – запропоновано методичний підхід до застосування інформаційно-комунікаційних технологій у якості інструменту реалізації механізму інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності через запровадження інформаційної системи електронної взаємодії суб'єктів регуляторної діяльності, умови формування та шляхи впровадження цього механізму.

Обґрунтовано, що організувати регуляторну діяльність її суб'єктів доцільно через застосування єдиної централізованої краудсорсінгової інформаційної системи, а саме: системи електронної інформаційної взаємодії суб'єктів регуляторної діяльності, як найбільш ефективною в напрямку поліпшення взаємодії всіх суб'єктів регуляторної діяльності інформаційної системи, у порівнянні з іншими діючими.

Встановлено, що застосування традиційних економічних підходів до оцінки економічної ефективності функціонування як існуючого механізму прийняття регуляторних актів, так й МІВСРД є проблематичним у зв'язку з неможливістю визначення чіткої кількісної оцінки витрат та результатів цих процесів. В зв'язку з цим у роботі економічну ефективність застосування системи електронної інформаційної взаємодії суб'єктів регуляторної діяльності у якості інструменту реалізації МІВСРД доведено через показники як кількісні (організаційні витрати – вартість робочого часу, витраченого суб'єктами господарювання у процесі регуляторної діяльності), так й якісні (прозорість, об'єктивність і координованість регуляторного процесу), через які скорочуються їх організаційні витрати.

Запропонована структурна схема складових формування МІВСРД (рис. 1) налічує три блоки (науково-методичні положення формування МІВСРД; інструментальні положення формування МІВСРД; положення альтернативного відбору формування МІВСРД), за допомогою яких відбуватиметься вплив держави на економічні процеси в країні. При цьому кожний функціональний блок, незважаючи на свою специфіку і своєрідність, функціональну автономність, є складовою частиною загального МІВСРД, який охоплює усі сфери соціально-економічної, політичної, культурної та інших сфер діяльності суспільства.

Дослідження складових формування МІВСРД дозволило виокремити інформаційні відносини, що становлять предмет регуляторної діяльності. У самому предметі (тобто в інформаційних відносинах) закладена об'єктивна необхідність формування МІВСРД.

Саме зміст інформаційних відносин у процесі регуляторної діяльності визначає зрештою специфіку механізму їх формування. Складові формування такого механізму повинні відображати: інформаційні відносини, у рамках яких безпосередньо реалізуються завдання, функції і повноваження органів державного управління; інформаційні відносини, що виникають у процесі

взаємодії суб'єктів регуляторної діяльності; інформаційні відносини внутрішньо-організаційного характеру, що виникають у процесі діяльності кожного із суб'єктів регуляторної діяльності. Такий підхід дозволяє досягти синергетичного ефекту від поєднання складових формування МІВСРД.

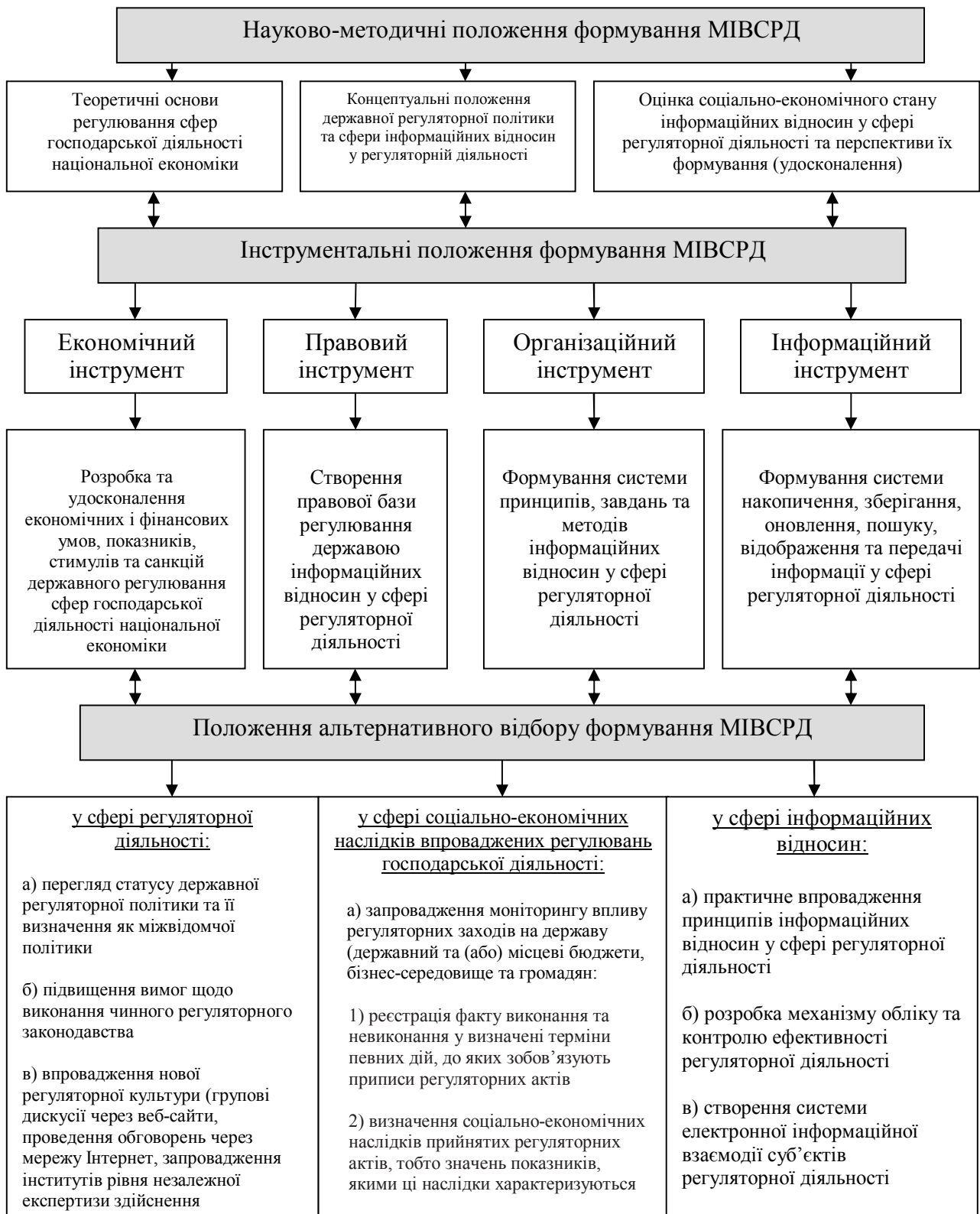

Рисунок 1 – Структурна схема складових формування механізму інформаційних відносин суб'єктів регуляторної діяльності

Основними умовами забезпечення електронної інформаційної взаємодії суб'єктів регуляторної діяльності є обов'язковість: а) нормативного закріплення та організації забезпечення реалізації правового статусу регуляторних органів та суб'єктів регулювання в якості суб'єктів електронної інформаційної взаємодії у сфері регуляторної діяльності, формування та структурування інформаційних ресурсів у сфері регуляторної діяльності, підтримки в актуальному стані баз даних інформаційних систем місцевого, регіонального та державного управління; б) створення та використання в електронній інформаційній взаємодії електронних класифікаторів функцій та повноважень органів державного управління у сфері регуляторної діяльності на місцевому, регіональному та державному рівнях; в) використання інформаційно-комунікаційних технологій в електронній інформаційній взаємодії суб'єктів регуляторної діяльності; г) організація роботи та навчання посадових осіб регуляторних органів та суб'єктів регулювання в мережі електронної інформаційної взаємодії суб'єктів регуляторної діяльності.

Для створення електронної інформаційної взаємодії суб'єктів регуляторної діяльності запропоновано план реалізації заходів з впровадження «дорожньої карти», направлений на підвищення якості здійснення регуляторної діяльності в контексті електронного урядування, та створення і розвитку інформаційної системи електронної взаємодії «Регуляторна діяльність».

Інформаційна система електронної взаємодії «Регуляторна діяльність» повинна інтегрувати державний та регіональний сегменти, при якій державний сегмент передбачається реалізовувати з урахуванням розширення функціональних можливостей існуючих інформаційних систем України шляхом проведення відповідної модернізації необхідних компонентів.

Запропонована інформаційна система електронної взаємодії «Регуляторна діяльність» складатиметься з відкритих розділів, інформаційних підсистем (сегментів), регіональних сегментів (модулів) і включатиме в себе інтегровані інформаційні системи: державну та регіональну державну інформаційні системи «Єдина інформаційно-аналітична система «Регуляторні органи – суб'єкти регулювання»; державну та регіональну державну інформаційні системи «Єдиний державний портал з розкриття інформації про регуляторну діяльність».

Запропоновано пропозиції до проекту Закону України «Про розкриття інформації та інформатизацію регуляторної діяльності», які спрямовані на інформатизацію процесів здійснення регуляторної діяльності та інформування споживачів і інвесторів про таку діяльність шляхом формування єдиного інтегрованого електронного середовища регулювання господарських сфер національної економіки через об'єднання сукупності взаємодіючих інформаційних систем на основі використання державних баз даних, а також створення єдиного державного порталу з розкриття інформації регуляторними органами та суб'єктами регулювання.

Методичне забезпечення здійснення регуляторної діяльності доповнено рекомендаціями щодо застосування інструментів, критеріїв та показників, покладених в основу чинних методик проведення аналізу впливу регуляторних актів та відстеження результативності їх дії, та цільовими індикаторами оцінки

ефективності заходів електронної інформаційної взаємодії суб'єктів регуляторної діяльності.

У роботі зроблено прогноз впливу МІВСРД на результативність регуляторної діяльності до 2020 р. Визначено найбільш суттєві ознаки очікуваного результату реалізації МІВСРД – це удосконалення процесу здійснення регуляторної діяльності шляхом ведення реєстрів регуляторних актів на державному та регіональному рівнях, забезпечення вільного і безперешкодного доступу до відомостей з цих реєстрів, створення умов для розвитку ефективного конкурентного середовища на регіональних товарних ринках, зниження бар'єрів та стимулювання вступу до таких товарних ринків нових виробників, підвищення ефективності державного регулювання у сферах господарської діяльності національної економіки.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення й нове вирішення важливої *науково-прикладної задачі* щодо формування в Україні комплексного механізму інформаційних відносин суб'єктів регуляторної діяльності. Результати проведеного наукового дослідження свідчать про досягнення мети й виконання поставлених завдань та дають підстави сформулювати такі висновки і рекомендації:

1. Внаслідок системних змін, які відбуваються в умовах проведення кардинальних економічних реформ, направлених на впровадження принципово нових механізмів відносин влади та бізнесу, з'явилась низка нових понять у сфері регуляторної діяльності, без науково-теоретичного обґрунтування яких вирішити завдання щодо ефективного управління національною економікою буде складно. Розгляд цих понять був необхідний з методологічної точки зору як передумови формування МІВСРД. З іншого боку, це дало нам можливість побудувати логічну схему зв'язку цих понять з метою визначення сутнісного змісту поняття МІВСРД, яке практично було відсутнє в економічній і управлінській термінології. Доведено, що МІВСРД є формою прояви загального механізму прийняття державою регуляторних актів і визначається як сукупність організаційних, економічних, правових і інформаційних засобів цілеспрямованого державного впливу на національну економіку, що забезпечують узгодження економічних інтересів взаємодіючих суб'єктів регуляторної діяльності.

2. Встановлено, що процес здійснення регуляторної діяльності складається з дев'яти процедурних етапів підготовки, прийняття, відстеження результативності та перегляду регуляторних актів, предметом регулювання яких є господарські та адміністративні відносини між регуляторними органами або іншими органами державного управління та суб'єктами господарювання, які у сукупності відображають суб'єктно-об'єктно регуляторну діяльність, направлену на реалізацію державної регуляторної політики. Регуляторна діяльність на кожному з цих етапів реалізується певним колом суб'єктів, які виступають у ролі

економічних агентів реалізації основного завдання органів державного управління економіки – державної регуляторної політики. Дані суб'єкти за функціональною ознакою об'єднані у п'ять груп: 1 – регуляторні органи; 2 – погоджувальні органи; 3 – інші органи державного управління; 4 – суб'єкти регулювання; 5 – адміністративні суди. Таке об'єднання в подібні групи сприяє досягненню оптимального балансу економічних інтересів усіх суб'єктів регуляторної діяльності та ефективного врегулювання тими чи іншими регуляторними актами різних сфер господарської діяльності національної економіки.

3. Визначено шість інструментів здійснення регуляторної діяльності, що застосовуються у зарубіжних країнах світу: кількісний та якісний аналіз (оцінка) можливого впливу регуляторних актів; методологія збору та обробки даних для кількісного та якісного аналізу (оцінки) можливого впливу регуляторних актів; аналіз наслідків впроваджених регулювань; забезпечення прозорості регуляторного процесу (неформальні консультації, розповсюдження регуляторних пропозицій, оприлюднення та коментування, громадські слухання, використання експертних консультативних органів); надання інформації щодо регуляторної діяльності на електронній основі (принцип «єдиного вікна» з використанням ІТ-засобів і веб-порталів); регуляторні інститути.

У вітчизняну практику здійснення регуляторної діяльності з метою підтримки балансу інтересів взаємодіючих суб'єктів регуляторної діяльності запропоновано включити такий інструмент як надання інформації щодо регуляторної діяльності на електронній основі (принцип «єдиного вікна» з використанням ІТ-засобів і веб-порталів) та сформулювати за цих обставин МІВСРД.

4. Порівняльний аналіз основних принципів інформаційних відносин та принципів державної регуляторної політики показав, що у сукупності вони значною мірою відображають природу інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності, але якщо їх доповнити, як пропонується в роботі, принципами: доступності інформації у сфері регуляторної діяльності; консолідації інформації у сфері регуляторної діяльності; забезпечення достовірності, збереження та захисту інформації у сфері регуляторної діяльності; технологічної єдності інформації у сфері регуляторної діяльності; гармонізації оприлюдненої інформації у сфері регуляторної діяльності, то це дозволить сформулювати на всіх етапах регуляторної діяльності цілісну систему як наповнення, доступності та захисту інформації, так і зацікавленості економічних суб'єктів у здійсненні регуляторного процесу, направлено на прийняття ефективних регуляторних актів.

5. Незважаючи на окремі позитивні характеристики, існуючі на даний момент показники стану регуляторної діяльності не дають можливості оцінити як результативність процесу підготовки регуляторного акта, так і результативність самого регуляторного акта. Запропоновані автором роботи додаткові показники та проведені на підставі їхнього застосування аналіз стану регуляторної діяльності вказав на низьку ефективність значної частини прийнятих регуляторних актів і низьку контрольованість кінцевих результатів державного

регулювання сфер господарської діяльності національної економіки як з боку уповноваженого органу, так й самих ініціаторів введення таких регулювань. Означене вказує на недосконалість процесу інформаційної взаємодії суб'єктів регуляторної діяльності через відсутність необхідного для цього механізму. Такий механізм, будучи частиною системи механізму економічного і правового регулювання в цілому, має містити, по суті, свій набір засобів, за допомогою яких здійснюється регламентуючий вплив на процес регуляторної діяльності, спрямований на підвищення результативності регуляторних актів.

6. Встановлено, що МІВСРД властиві специфічні особливості, які можна розглядати: а) у вертикальному розрізі, де складові його формування розташовані відповідно до їх призначення у ієрархічному порядку, а саме: науково-методичні положення формування МІВСРД; інструментальні положення формування МІВСРД; положення альтернативного відбору формування МІВСРД; б) у горизонтальному зрізі, де МІВСРД з'являється у вигляді єдиного системного утворення, що складається з окремих, самостійних і практично рівноправних блоків (правового, економічного, організаційного, інформаційного), кожен з яких виступає у ролі функціонального інструменту реалізації МІВСРД. Такий підхід надасть змогу спрямувати регуляторну діяльність на прийняття обґрунтованих з соціально-економічної і політичної точок зору регуляторних актів, основне завдання яких полягатиме у створенні умов для розвитку економіки і зменшенні зайвого регуляторного тиску.

7. Постійне збільшення кількості регуляторних актів в економічній сфері не сприяє розвитку підприємництва та економіки у цілому і не призводить до бажаних результатів. Серед основних причин низької результативності регуляторної діяльності є недосконалість інформаційна взаємодія усіх суб'єктів, задіяних у процесі підготовки регуляторних актів, низька якість та надмірна кількість цих актів. Запровадження інформаційної системи електронної взаємодії «Регуляторна діяльність» є одним із інструментів механізму налагодження і регламентації інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності і дозволить спрямувати увесь процес підготовки, прийняття та провадження регуляторних актів на досягнення кінцевого результату, який буде відповідати інтересам усіх зацікавлених у ньому суб'єктів.

Необхідною передумовою запровадження такої системи має стати відповідний нормативно-правовий акт стосовно розкриття інформації та інформатизації регуляторної діяльності, пропозиції до проекту якого запропоновано в роботі.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Вдовиченко Л.Ю. Рекомендації щодо вдосконалення регуляторної політики на етапі проведення адміністративної реформи центральних та місцевих

органів виконавчої влади / М.В. Волосюк, Л.Ю. Вдовиченко // Економіст. – 2011. – №7. – С. 32-35 (0,35 д.а., особистий внесок здобувача: надано рекомендації щодо вдосконалення механізму реалізації державної регуляторної політики – 0,19 д.а.). **Видання входить у міжнародну наукометричну базу RePec.**

2. Вдовиченко Л.Ю. Шляхи модернізації існуючої моделі державної регуляторної політики в Україні / М.В. Волосюк, Л.Ю. Вдовиченко // Економічний вісник університету: зб. наук. пр. – Переяслав-Хмельницький, 2012. – Вип. 18/3. – С. 59-62 (0,47 д.а., особистий внесок здобувача: запропоновано шляхи модернізації загальної моделі державної регуляторної політики – 0,28 д.а.).

3. Вдовиченко Л.Ю. Механізм здійснення регуляторної діяльності її суб'єктами: стан та існуючі проблеми / Л.Ю. Вдовиченко // Ефективність державного управління: зб. наук. пр. – Львів, 2013. – Вип. 36. – С. 189-199 (0,88 д.а.).

4. Вдовиченко Л.Ю. Удосконалення регуляторних механізмів у сфері публічного управління як елемент інноваційного розвитку економіки України / В.Г. Логвінов, Л.Ю. Вдовиченко // Збірник наукових праць НУК. – Миколаїв, 2014. – Вип. 1, (451). – С. 24-29 (0,70 д.а., особистий внесок здобувача: надано рекомендації з удосконалення здійснення регуляторної діяльності у контексті електронного урядування – 0,59 д.а.). **Видання індексується і реферується у зарубіжних базах даних Crossref, eLibrary.**

5. Вдовиченко Л.Ю. Перспективи вдосконалення системи здійснення регуляторної діяльності: спільні позиції різних груп інтересів / Л.Ю. Вдовиченко // Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. – Х., 2014. – Вип. 2, (45). – С. 53-60 (0,65 д.а.). **Видання зареєстровано в Міжнародному центрі періодичних видань (м. Париж, Франція).**

6. Вдовиченко Л.Ю. Механізм здійснення регуляторної діяльності та проблеми оцінки його ефективності [Електронний ресурс] / Л.Ю. Вдовиченко // Економіка: реалії часу. – 2014. – №6, (16). – С. 178-183. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n6.html>. – Назва з екрана. – Доступно на 20.03.2015. (0,48 д.а.). **Видання індексується і реферується у зарубіжних базах даних РІНЦ (Росія), Google Scholar (США), EBSCO Publishing (США), Index Copernicus, Ulrich's Periodicals Directory (США).**

Статті у наукових періодичних виданнях іноземних держав

7. Larysa Vdovychenko. The analysis of the impact of the regulatory component on business environment in Ukraine [Електронний ресурс] / Vdovychenko Larysa // Applied Computer Science. – Lublin, 2015. – №1/11. – Режим доступу до журн.: <http://acs.pollub.pl/index.php/-current-issue/applied-computer-science-volume-11-number-1-2015.html>. – Назва з екрана. – Доступно на 20.03.2015. (0,51 д.а.). **(Польща).**

2. Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

Матеріали наукових конференцій

8. Вдовиченко Л.Ю. Інформаційне забезпечення обліку і контролю регуляторних актів : Матеріали підсумк. наук.-практ. конф. за міжнар. участю [«Сучасна регіональна політика: освіта, наука, практика»], (м. Одеса, 28 жовтня 2011р.) / Л.Ю. Вдовиченко. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2011. – Т. 2/2. – С. 189-190 (0,32 д.а.).

9. Вдовиченко Л.Ю. Електронне урядування у регуляторній діяльності: проблеми та перспективи : Матеріали II Кіровоградського соціально-економічного форуму [«Інформаційне суспільство і влада»], (м. Кіровоград, 23-24 квітня 2013р.) / Л.Ю. Вдовиченко. – Кіровоград : [б. в.], 2013. – С. 21-24 (0,23 д.а.).

10. Вдовиченко Л.Ю. Регуляторна діяльність: досвід європейських країн : Матеріали всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю [«Модернізація державного управління та європейська інтеграція України»], (м. Київ, 25 квітня 2013р.) / Л.Ю. Вдовиченко. – К.: НАДУ, 2013. – Т. 1/2. – С. 71-73 (0,35 д.а.).

11. Вдовиченко Л.Ю. Електронне управління у сфері регуляторної діяльності : Матеріали всеукраїнської підсумкової науково-практичної конференції за міжнародною участю [«Актуальні проблеми та перспективи розвитку публічного управління»], (м. Одеса, 25 жовтня 2013р.) / Л.Ю. Вдовиченко. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2013. – С. 271-272 (0,12 д.а.).

12. Вдовиченко Л.Ю. Регуляторна діяльність у системі е-урядування : Матеріали міжнар. наук. конгресу [«Інформаційне суспільство в Україні»], (м. Київ, 29 жовтня 2013р.) / Л.Ю. Вдовиченко. – Київ: Вид. Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України, ДП «Національний центр ділового та культурного співробітництва «Український дім», 2013. – С. 18-19 (0,23 д.а.).

13. Вдовиченко Л.Ю. Розвиток електронного урядування у сфері регуляторної діяльності як сучасної концепції публічного управління : Матеріали VII міжнар. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених [«Сучасні проблеми управління: виклики інформаційної епохи»], (м. Київ, 4-5 грудня 2013р.) / Л.Ю. Вдовиченко. – К.: НТТУ «КПІ», 2013. – С. 105-106 (0,12 д.а.).

14. Вдовиченко Л.Ю. Регулювання інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності в Україні: стан та перспективи вдосконалення : Professional scientific publication of the International Scientific and Practical Congress of Economists and Lawyers [«The genesis of genius»], (Geneva, January 31, 2014) / Л.Ю. Вдовиченко. – Geneva: [б. в.], 2014. – Vol. 3. – P. 211-213 (0,17 д.а.).

15. Вдовиченко Л.Ю. Возможности применения краудсорсинга в процессе осуществления регуляторной деятельности на примере законодательной базы Украины : Материалы VI междунар. научн.-практ. конф. [«Права и свободы человека и гражданина: актуальные проблемы науки и практики»], (г. Орел, 12 марта 2014г.) / Л.Ю. Вдовиченко. – Орел: ОФ РАНХиГС, 2014. – С. 126-128 (0,24 д.а.).

16. Вдовиченко Л.Ю. Інформаційне державне регулювання у сфері регуляторної діяльності в Україні: механізми формування : Матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. [«Теоретичні та організаційно-методичні засади надання електронних послуг в системі е-урядування»], (м. Одеса, 25 квітня 2014р.) / Л.Ю. Вдовиченко. – Одеса: ОНПУ, 2014. – С. 27-32 (0,35 д.а.).

17. Вдовиченко Л.Ю. Створення системи електронної інформаційної взаємодії суб'єктів регуляторної діяльності : International scientific congress [«Factors of legal progress. Science and practice»], (Switzerland, Basel, May 16, 2014) / Л.Ю. Вдовиченко. – Basel: Publishing Center of European International scientific league of lawyers «Consensus omnium», 2014. – Р. 111-114 (0,23 д.а.).

Інші видання

18. Вдовиченко Л.Ю. Перспективи вдосконалення регуляторної діяльності органів державного управління / Л.Ю. Вдовиченко // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. – Одеса: Вид-во ОРІДУ НАДУ, 2012. – Вип. 2, (50). – С. 34-38 (0,58 д.а.).

19. Вдовиченко Л.Ю. Теоретичні підходи до визначення змісту державного регулювання інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності / Л.Ю. Вдовиченко // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. – Одеса: Вид-во ОРІДУ НАДУ, 2013. – Вип. 1, (53). – С. 9-12 (0,46 д.а.).

20. Вдовиченко Л.Ю. Проблеми інформаційних відносин суб'єктів регуляторної діяльності та механізми їх вирішення / Л.Ю. Вдовиченко // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. – Одеса: Вид-во ОРІДУ НАДУ, 2013. – Вип. 3, (55). – С. 48-54 (0,81 д.а.).

21. Вдовиченко Л.Ю. Регуляторна діяльність як складова системи управління національним господарством [Електронний ресурс] / Л.Ю. Вдовиченко // Економіка: реалії часу. – 2015. – №2, (18). – С. 54-60. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n2.html>. – Назва з екрана. – Доступно на 20.03.2015. (0,52 д.а.). ***Видання індексується і реферується у зарубіжних базах даних РІНЦ (Росія), Google Scholar (США), EBSCO Publishing (США), Index Copernicus, Ulrich's Periodicals Directory (США).***

АНОТАЦІЯ

Вдовиченко Л.Ю. Формування механізму інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – Одеський національний політехнічний університет, Одеса, 2015.

Дисертаційна робота присвячена розвитку теоретико-методичних засад та розробці пропозицій щодо формування комплексного механізму інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності органів державного управління економікою України.

У роботі визначено значення і роль в системі управління національним господарством механізму інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності, сформульовано та змістовно обґрунтовано зміст його поняття, під

яким розуміється узятя в системній єдності уся сукупність правових, економічних, організаційних та інформаційних інструментів, за допомогою яких забезпечується інформаційна взаємодія між суб'єктами регуляторної діяльності. Здійснено оцінку сучасного стану та проблем інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності в Україні. Визначено економічно-управлінські чинники, що впливають на інформаційні відносини у сфері регуляторної діяльності, та систему принципів цих відносин, на яких буде базуватися механізм інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності.

Запропоновано науковий підхід до формування комплексного механізму інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності, який базується на трьох положеннях (науково-методичному, інструментальному та щодо альтернативного відбору) і направлений на підвищення ефективності регуляторної діяльності органів державного управління.

Запропоновано методичний підхід до застосування інформаційно-комунікаційних технологій у якості інструменту реалізації механізму інформаційних відносин у сфері регуляторної діяльності шляхом запровадження інформаційної системи електронної взаємодії «Регуляторна діяльність», яка забезпечить взаємодію усіх суб'єктів регуляторної діяльності та інформаційний супровід регуляторних актів на етапах їх підготовки, прийняття, відстеження результативності та перегляду для підвищення ефективності державного регулювання сфер господарської діяльності національної економіки.

Ключові слова: регуляторна діяльність, суб'єкти регуляторної діяльності, інформаційні відносини, механізм, економіко-управлінські чинники, методичний підхід, електронна інформаційна взаємодія, система показників, результативність.

АННОТАЦИЯ

Вдовиченко Л.Ю. Формирование механизма информационных отношений в сфере регуляторной деятельности. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством. – Одесский национальный политехнический университет, Одесса, 2015.

Диссертационная работа посвящена развитию теоретико-методических основ и разработке предложений по формированию комплексного механизма информационных отношений в сфере регуляторной деятельности органов государственного управления экономикой Украины.

В диссертации определено значение и роль в системе управления национальным хозяйством механизма информационных отношений в сфере регуляторной деятельности, сформулировано и обосновано его понятие. Обосновано несовершенство процесса информационного взаимодействия субъектов регуляторной деятельности из-за отсутствия необходимого для этого механизма. Под механизмом информационных отношений в сфере регуляторной деятельности понимается взятая в системном единстве вся совокупность правовых, экономических, организационных и информационных инструментов, с

помощью которых обеспечивается информационное взаимодействие между субъектами регуляторной деятельности.

Предложена типология экономико-управленческих факторов, влияющих на информационные отношения в сфере регуляторной деятельности, на основе их объединения по функциональным признакам в три группы (доступности и открытости регуляторной деятельности; взаимодействия субъектов регуляторной деятельности; эффективности и результативности регуляторных актов). Отличительным признаком типологии является контроль состояния регуляторного процесса за счет разработки структурно-логической модели его усовершенствования, основанной на неразрывности совокупности этапов регуляторной деятельности и обратных связях субъектов ее осуществления

Установлено, что механизму информационных отношений в сфере регуляторной деятельности свойственны специфические особенности, которые можно рассматривать: а) в вертикальном разрезе, где составляющие его формирования расположены в соответствии с их назначением в иерархическом порядке, а именно: научно-методические положения формирования механизма; инструментальные положения формирования механизма; положения альтернативного выбора формирования механизма; б) в горизонтальном срезе, где механизм информационных отношений проявляется в виде единого системного образования, состоит из отдельных, самостоятельных и практически равноправных блоков (правового, экономического, организационного, информационного), каждый из которых выступает в роли функционального инструмента реализации механизма информационных отношений в сфере регуляторной деятельности. При этом каждый функциональный блок, несмотря на свою специфику и своеобразие, функциональную автономность, является составной частью общего механизма информационных отношений в сфере регуляторной деятельности, охватывающей все сферы социально-экономической, политической, культурной и других сфер деятельности общества. Такой подход позволит направить регуляторную деятельность на принятие обоснованных с социально-экономической и политической точек зрения регуляторных актов, основная задача которых будет заключаться в создании условий для развития экономики.

Обоснован научный подход к организации информационных отношений в сфере регуляторной деятельности путем регламентации взаимодействия между субъектами такой деятельности и системы принципов информационных отношений в сфере регуляторной деятельности, расширенной за счет принципов: доступности, консолидации, обеспечения достоверности и технологического единства информации и ее гармонизации, благодаря чему созданы предпосылки для повышения эффективности, результативности и целеустремленности регуляторной деятельности.

Предложены показатели оценки регуляторной деятельности, проведенный на основании их применения анализ регуляторной деятельности выявил низкое качество значительной части принятых регуляторных актов и низкую контролируемость конечных результатов государственного регулирования сфер

хозяйственной деятельности национальной экономики, как со стороны уполномоченного органа, так и инициаторов введения таких регулирований.

Разработан методический подход к применению информационно-коммуникационных технологий в качестве инструмента реализации механизма информационных отношений в сфере регуляторной деятельности путем внедрения информационной системы электронного взаимодействия «Регуляторная деятельность», который отличается тем, что обеспечивает взаимодействие всех субъектов регуляторной деятельности и информационное сопровождение регуляторных актов на этапах их подготовки, принятия, отслеживания результативности и пересмотра. Открытость процесса подготовки регуляторных актов предложено обеспечить путем введения электронной системы информационного взаимодействия «Регуляторная деятельность» как одного из инструментов механизма налаживания и регламентации информационных отношений в сфере регуляторной деятельности.

Практическое внедрение полученных результатов исследования даст возможность направить весь процесс осуществления регуляторной деятельности на достижение конечного результата, который будет отвечать интересам всех заинтересованных в нем субъектов для повышения эффективности государственного регулирования сфер национальной экономики.

Ключевые слова: регуляторная деятельность, субъекты регуляторной деятельности, информационные отношения, механизм, экономико-управленческие факторы, методический подход, электронное информационное взаимодействие, система показателей, результативность.

SUMMARY

Vdovychenko L.Yu. Formation mechanism of information relations in regulatory activity – Manuscript.

Dissertation thesis for receiving the degree a candidate of economic sciences in specialty 08.00.03 – economic and management of national economy – Odessa national Polytechnic University, Odessa, 2015.

The thesis is devoted to development of theoretical and methodological foundations and develop proposals for the formation mechanism of complex information relations in regulatory activities of public management of the economy of Ukraine.

The paper defines the meaning and role in the national economy management mechanism of information relations in regulatory activities formulated and content reasonably content of his concept, which refers taken a systematic unity whole set of legal, economic, organizational and information tools by which provided information interaction between actors regulatory activities. The estimation of the current state and problems of information relations in regulatory activities in Ukraine. The system of principles of information relations in regulatory activity.

A scientific approach to complex formation mechanism of information relations in the field of regulatory activity, based on three positions (scientific-methodical,

instrumental alternative selection) and aimed at improving the efficiency of regulatory activities of government.

The methodical approach to the use of Information and communication technologies as a tool implementation mechanism of information relations in regulatory activity by introducing information system electronic interaction «Regulatory activity» that will ensure the interaction of all regulatory activities and information support of regulations on the stages of preparation, adoption, performance tracking and review to improve state regulation of economic activities of the national economy.

Keywords: regulatory activities, subjects of regulatory activities, information relationship, mechanism, economic and administrative factors, methodical approach, electronic information interaction, scorecard, effectiveness.